КАБИНЕТ МИНИСТРОВ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МИНИСТРЛАР КАБИНЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ **КАРАР**

2022 ел, 7 июнь г.Казань № 538

«Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен заряд җыю инфраструктурасын үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты КАРАР БИРӘ:

1. Карарга теркәлгән «Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен заряд җыю инфраструктурасын үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасын (алга таба - Программа) расларга.

2. Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгын билгеләргә:

Программаның дәүләт заказчысы һәм аны үтәү барышын тикшереп торуны гамәлгә ашыру буенча вәкаләтле орган итеп;

Россия Федерациясе Энергетика министрлыгы һәм Россия Федерациясе Икътисадый үсеш министрлыгы белән хезмәттәшлек итү буенча вәкаләтле орган итеп.

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының дәүләт программалары исемлеген һәм Татарстан Республикасының дәүләт программаларын, ведомство максатчан программаларын эшләү, тормышка ашыру һәм нәтиҗәлелеген бәяләү тәртибен раслау турында» 2012 ел, 31 декабрь, 1199 нчы карары белән (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 ел, 26 апрель, 282 нче; 2013 ел, 29 апрель, 294 нче; 2013 ел, 29 июнь, 454 нче; 2013 ел, 19 июль, 507 нче; 2013 ел, 24 октябрь, 789 нчы; 2013 ел, 31 декабрь, 1110 нчы; 2014 ел, 15 март, 157 нче; 2014 ел, 14 апрель, 242 нче; 2014 ел, 11 июнь, 405 нче; 2014 ел, 9 июль, 475 нче; 2015 ел, 6 май, 326 нчы; 2015 ел, 16 май, 346 нчы; 2015 ел, 22 июль, 532 нче; 2016 ел, 17 февраль, 101 нче; 2016 ел, 27 апрель, 252 нче; 2016 ел, 12 май, 298 нче; 2016 ел, 10 июнь, 396 нчы; 2016 ел, 12 октябрь, 740 нчы; 2016 ел, 26 декабрь, 989 нчы; 2017 ел, 20 апрель, 232 нче; 2017 ел, 13 май, 281 нче; 2017 ел, 30 октябрь, 821 нче; 2017 ел, 30 октябрь, 823 нче; 2017 ел, 21 ноябрь,

895 нче; 2017 ел, 28 ноябрь, 920 нче; 2017 ел, 29 декабрь, 1117 нче; 2018 ел, 11 июнь, 458 нче; 2018 ел, 16 ноябрь, 1002 нче; 2019 ел, 5 март, 156 нчы; 2019 ел, 26 апрель, 344 нче; 2019 ел, 27 июнь, 517 нче; 2019 ел, 13 сентябрь, 830 нчы; 2019 ел, 11 декабрь, 1136 нчы; 2021 ел, 24 май, 362 нче, 2021 ел, 18 октябрь, 980 нчы, 2021 ел, 03 ноябрь, 1043 нче карарлары белән кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып) расланган Татарстан Республикасының дәүләт программалары исемлегенә түбәндәге эчтәлекле 40 пунктны өстәп, үзгәреш кертергә:

«40.	Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен кору инфраструктурасын үстерү	Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы	Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнары, Татарстан Республикасының җирле үзидарә органнары (килешү буенча), оешмалар (килешү буенча)	Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен алга киткән кору инфраструктурасын булдыру».

Татарстан Республикасы
Премьер-министры А.В.Песошин

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2022 ел, 7 июнь, 538 нче карары белән расланды

«Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен заряд җыю инфраструктурасын үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы

Программа паспорты

Программа исеме	«Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен заряд җыю инфраструктурасын үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы (алга таба - Программа)
Дәүләт заказчысы - Программа координаторы	Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы
Программаның төп эшләүчеләре	Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы; «Татарстан Республикасының Энергетика ресурсларын нәтиҗәле файдалану технологияләре үзәге» дәүләт автоном учреждениесе
Программаның максаты	Татарстан Республикасында электр автомобиль транспорты өчен алга киткән кору инфраструктурасын булдыру
Программаның бурычлары	1. Татарстан Республикасы территориясендә электр автомобиль транспорты өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыруны тәэмин итү. 2. Татарстан Республикасында электр автомобиль транспортыннан файдалануны арттыру һәм алар өчен кору инфраструктурасын үстерү өчен ярдәм чаралары кертү. 3. Татарстан Республикасы территориясендә электр автомобиль транспортыннан файдалануны популярлаштыру һәм пропагандалау
Программаны тормышка ашыру сроклары һәм этаплары	2022 – 2024 еллар
Еллар һәм чыганаклар буенча бүлеп, Программаны финанслау күләмнәре	Программаны финанслауның гомуми күләме 267 475,6 мең сум тәшкил итә, шул исәптән җәлеп итүгә планлаштырыла торган федераль бюджет акчалары исәбеннән 262 200,0 мең сум, Татарстан Республикасы бюджеты акчалары - 0,0 мең сум, бюджеттан тыш чыганаклар - 5 275,6 мең сум.

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
(мең сум)
<table>
<tr><th>Ел</th><th>Барысы</th><th>Татарстан Республикасы бюджеты акчасы</th><th>Федераль бюджет акчасы</th><th>Бюджеттан тыш чыганаклардан акча</th></tr>
<tr><td>2022</td><td>267 475,6</td><td>0,0</td><td>262 200,0</td><td>5 275,6</td></tr>
<tr><td>2023</td><td>0,0</td><td>0,0</td><td>0,0</td><td>0,0</td></tr>
<tr><td>2024</td><td>0,0</td><td>0,0</td><td>0,0</td><td>0,0</td></tr>
<tr><td>Бар--лыгы</td><td>267 475,6</td><td>0,0</td><td>262 200,0</td><td>5 275,6</td></tr>
</table>
Татарстан Республикасы бюджетыннан Дәүләт программасы юнәлешләре буенча бүлеп бирелә торган акчаларның суммасы ел саен чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы законы нигезендә анықланачак.
Программаны гамәлгә ашыруны ресурслар белән тәэмин итү күләме федераль бюджет акчалары исәбеннән Россия Федерациясе Энергетика министрлыгы һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты арасында төзелгән килешүләр нигезендә билгеләнәчәк
</td>
</tr>
<tr>
<td>Еллар буенча бүлеп, Программаның максатын һәм бурычларын тормышка ашырудан көтелгән соңгы нәтиҗәләр (нәтиҗәләрне бәяләү индикаторлары) һәм Программаның бюджет нәтиҗәлелеге күрсәткечләре</td>
<td>2024 елга Татарстан Республикасы территориясендә электр автомобиль транспорты өчен кору инфраструктурасы объектларының кимендә 174 объектын эксплуатацияләүне тәэмин итү (электр автомобиль транспорты өчен кору инфраструктурасының кимендә 118 объектын 2021 ел дәрәҗәсенә арттыру)</td>
</tr>
</table>

I. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенең гомуми сыйфатламасы, проблемалар һәм аларны хәл итү юллары

Әлеге Программа Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 23 августындагы 2290-р номерлы күрсәтмәсе белән расланган 2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясендә электр автомобиль транспортын җитештерүне һәм алардан файдалануны үстерү концепциясе (алга таба - Концепция), Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 29 октябрендәге 3052-р номерлы боерыгы белән расланган

2050 елга кадәр парник газлары чыгарып ташлау дәрәҗәсе түбән булган Россия Федерациясенең социаль-икътисадый үсеш стратегиясе, «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә эшләнгән.

Климат хәлен яхшырту, парник газлары чыгару дәрәҗәсен киметү һәм углерод нейтральлегенә ирешү Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерүнең өстенлекле юнәлешләреннән берсе булып тора. Әлеге өстенлекне тәэмин итү өчен юнәлешләрнең берсе - ягулыкның түбән үлчәмле һәм глеродсыз чыганакларын куллануга күчү.

Бүгенге көндә Татарстан Республикасында газ-мотор ягулыгын куллану үсә. Шул ук вакытта электр автомобиль транспортын куллану түбән дәрәҗәдә. 2022 елның 1 гыйнварына Россиядә электр автомобиль транспортыннан файдалану өлеше 0,2 процент тәшкил итә. Әлеге өлкәдә күп кенә аналитиклар фикеренчә, Россиядә электр автомобиль транспортын куллануны үстерү өчен этәргеч булып кору инфраструктурасын үстерү торырга мөмкин.

Төрле тикшеренүләр юлы белән электр автомобиль транспорты энергиясен куллануның нәтиҗәлелеге югарырак дип расланды, димәк, мондый транспорт эчке янулы двигательле автомобильләргә караганда азрак парник газлары һәм башка пычранулар чыгара. Бензин автомобилендә узган һәр 100 чакрымга җир асты байлыкларыннан ягулык чыгару һәм машина бакына кадәр китерү өчен 26 МДж һәм тагын 142 МДж хәрәкәт итү өчен тотыла. Шул ук дистанцияне үтүче углеводородларны яндыру юлы белән табылган электр энергиясе белән корылган электр автомобиле җир асты байлыкларыннан ягулык чыгаруга 74 МДж сарыф итә, батареяларга кадәр электр энергиясен эшләп чыгару һәм илтеп җиткерү өчен нибары 38 МДж сарыф итә. Җир асты ягулыгын яндыру ике очракта да парник газлары һәм башка пычранулар чыгаруга китерсә дә, бу ташлаулар шәһәрдән читтә электр станцияләрендә барганда яхшырак, ә мәктәп яки торак йорт каршындагы юлда түгел.

Ricardo стратегик инжиниринг һәм әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә халыкара консалтинг агентлыгының бастырылган хисабы нигезендә бер җиңел автомобиль җитештерү уртача атмосферага CO_2 эквиваленты 5,6 тонна чыгарып ташлау китереп чыгара. Шул ук вакытта электр автомобиль транспорты өчен бу сан уртача 8,8 тонна тәшкил итә, аларның яртысы диярлек батареяләр җитештерү процессы белән бәйле. Шуңа да карамастан, электр автомобиль транспортын җитештергәндә һәм эксплуатацияләгәндә CO_2 эквивалентының суммар чыгарылмалары аның батареяларының гомеренең бөтен срогы дәвамында җитештерүне исәпкә алмыйча, бары тик эчке янулы двигательле автомобиль чыгарып ташлауларының 80 процентын тәшкил итәчәк.

Программа электр автомобиль транспорты өчен заряд инфраструктурасын үстерү һәм Татарстан Республикасы территориясендә файдаланыла торган һәм җитештерелә торган электр автомобиль транспортын арттыру өчен җайга салу, инвестиция, инфраструктура һәм технологик шартлар булдыруга юнәлтелгән, бу, үз чиратында, Татарстан Республикасының углерод нейтральлеге дәрәҗәсен арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

Программада электр автомобиль транспорты дигәндә энергиянең альтернатив чыганакларында эшләүче (тарта торган аккумулятор батареясе һәм водород ягулык

элементы) (алга таба– электр транспорты чарасы) энергия нәтиҗәлелеге һәм экологик яктан яхшыртылган күрсәткечләре булган M_1, M_2, M_3, N_1, N_2, N_3, L_7категорияләренең транспорт чаралары һәм аларның эшчәнлеген тәэмин итүче инфраструктура (алга таба - кору инфраструктурасы) аңлашыла.

Дөньякүләм электр транспортs чаралары базары.

Хәзерге вакытта дөнья базарында 28 процент өлеше белән Tesla өстенлек итә. Электр транспорт чаралары рейтингы һәм гамәлгә ашырылган саны:

1. Tesla: 179 050 берәмлек - 28 процент.
2. Альянс Renault-Nissan-Mitsubishi: 65 521 берәмлек - 10 процент.
3. Volkswagen Group: 64 542 берәмлек - 10 процент.
4. BYD: 46 554 берәмлек - 7 процент.
5. Hyundai Motor Group (Hyundai, Kia): 43 689 берәмлек - 7 процент.

«АВТОСТАТ» аналитик агентлыгының тикшеренүләре нәтиҗәсе буенча, 2021 елның уртасына Россия территориясендә 12 290 электр транспорт чарасы теркәлгән. Барлыгы Россиядә 2021 елда 2 254 яңа электротранспорт чарасы сатылган, шуларның 80 проценты Россия Федерациясенең 10 субъектына туры килгән: Мәскәү шәһәре - 924 берәмлек, Санкт-Петербург шәһәре - 255 берәмлек, Мәскәү өлкәсе - 238 берәмлек, Краснодар крае - 109 берәмлек, Свердловск өлкәсе - 65 берәмлек, Татарстан Республикасы - 63 берәмлек, Новосибирск өлкәсе - 50 берәмлек, Приморье крае - 32 берәмлек, Пермь крае - 32 берәмлек, Ростов өлкәсе - 31 берәмлек.

Иң популяр йөреше белән электромобиль өлешенә - Nissan Leaf Россиядә барлык электротранспорт чараларының 75,5 проценты туры килә (2 370 берәмлек). Икенче урында Mitsubishi I-MiEV - 443 берәмлек, өченчедә - Porsche Taycan - 369 берәмлек. Калган брендлар берничә процент кына тәшкил итә.

Россиядә электр транспорты чараларын серияле чыгару эшләнмәләре белән «КАМАЗ» гавами акционерлык җәмгыяте «Санкт-Петербург Бөек Петр политехник университеты» югары белем бирү дәүләт автоном мәгариф учреждениесе («Кама-1» электр автомобиле), «ЗЕТТА» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте (Тольятти шәһәре) (Zetta электр автомобиле) белән берлектә шөгыльләнә. 2020 елда «ГАЗ» гавами акционерлык җәмгыяте электр «ГАЗели» (GAZelle e-NN) беренче нөсхәләрен тәкъдим итте. Калининград шәһәрендә «АВТОДОР Холдинг» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте базасында 2023 елда KIA һәм Hyundai электр автомобильләре җыю планлаштырыла.

Электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы өчен җайланмалар типлары.

Хәзерге вакытта дөньяда электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы өчен җайланмаларның түбәндәге төп төрләрен кулланалар.

1. Type 1 (J1772) - Америка һәм Азия производстволарында күпчелек электр транспорты чараларына хас булган коннекторның 5 контактлы стандарт аралавы. Кору 230 В максималь киеренкелеге булган бер фазалы алмаш ток челтәре, 32 А ток көче һәм 7,4 кВт чикле куәтле ток ярдәмендә башкарыла. Type 1 Америкада җитештерелгән Tesla, Nissan Leaf һәм ENV, Mitsubishi MiEV һәм башкаларда кулланыла.

2. Type 2 (Mennekes) - нигездә Европа электр транспорты чараларына хас 7 контактлы аралау, шулай ук җайлашу узган берничә кытай чаралары өчен. Аралауның үзенчәлеге 400 В максималь киеренкелек белән, 32 А ток көче һәм 22 кВт егәрлеге белән өч фазалы тоташуда һәм 230 В максималь киеренкелек белән, 32 А ток көче һәм 7,4 кВт егәрлеге белән бер фазалы тоташуда бер фазалы һәм өч фазалы челтәрне куллану мөмкинлегенә ия. Type 2 (Mennekes) Европа производствосында Hyundai Ioniq, Kia Soul EV, Opel Ampera-e, Renault Zoe, Tesla, Jaguar I-Pace, BMW i3, Audi E-tron һәм башкалар кулланыла.

3. CCS Combo (Combined Charging System) - үзгәрүчән һәм даими ток белән кору катнаш штекер системасы. CCS Combo Volkswagen e-Golf һәм ID, KIA Niro, Hyundai eSUV, Focus Electric һәм башкаларда кулланыла. CCS Combo аралаулары Европа, АКШ һәм Япония өчен бертөрле түгел: Европа өчен Mennekes белән берләштерелә торган Combo 2 аралавы, ә АКШ һәм Япония өчен J1772 белән бәйле Combo 2 аралавы тәкъдим ителә. CCS Combo 2 хәзерге вакытта - Европада иң киң таралган аралау тибы.

4. CHAdeMO - япон автоҗитештерүчеләренең TEPCO компаниясе белән хезмәттәшлегендә эшләнгән даими токның 2-контактлы коннекторы. Күпчелек япон, Америка һәм Европа электромобильләрен кору өчен файдаланырга мөмкин. Даими токтан Mode 4 режимында эшләүче кору инфраструктурасының куәтле объектларында файдалану өчен саналган. 500 В максималь киеренкелеге һәм 62,5 кВт егәрлеге булган 125 А ток көче белән саналган.

5. GB/T 20234 - Кытайда җитештерелгән транспорт чараларына гына хас, һәм еш кына аны GBT дип атыйлар. Әлеге стандарт өчен ике төрле разъем бар: берсе - әкрен, икенчесе - тиз зарядка өчен. GB/T Zotye E200 EV һәм Z500 EV, JAC iEV6E, DongFeng E30L һәм башкаларда кулланыла.

Электр транспорты чаралары һәм дөньяда кору инфраструктурасын үстерү.

BloombergNEF басмасы мәгълүматлары буенча, 2020 елда кору инфраструктурасының иҗтимагый объектлары саны 1 млн.данәдән артык тәшкил иткән. Кору инфраструктурасы буенча төп лидерлар - Кытай һәм Европа.

Кору инфраструктурасы объектларының яртысыннан артыгы, ә атап әйткәндә 566 меңе Кытайда урнашкан. Калган ярты миллионнан кимрәге Европа һәм Төньяк Америкага туры килә. Европада бәхәссез лидер - Нидерланды (43.730 данә). Бүгенге көндә Европа берлеге территориясендә программа эшли башлады, аның буенча 2025 елга Европада кору инфраструктурасы объектлары саны 1 миллион тамгасыннан артып китәргә тиеш. BloombergNEF басмасы фаразлары буенча, 2025 елда һәр унынчы автомобиль электр белән эшли торган булачак. Ә 2040 елга электр транспортының үсеше, ким дигәндә, 12 млн. кору инфраструктурасы объектларын таләп итәчәк.

1 нче таблица

Европа илләрендә кору инфраструктурасы объектлары саны, 2020 ел

Ил	Кору инфраструктурасы объектлары саны, берәмлек	Ил	Кору инфраструктурасы объектлары саны, берәмлек
Нидерланд	43 730	Португалия	2 895
Германия	32 704	Дания	2 655
Франция	29 538	Ирландия	1 036
Бөекбритания	24 445	Люксембург	949
Норвегия	12 337	Финляндия	940
Испания	7 998	Польша	849
Бельгия	5 828	Венгрия	679
Швейцария	5 765	Чехия	621
Швеция	5 061	Словакия	519
Италия	4 295	Румыния	379
Австрия	4 172	Греция	51

Tesla беренчеләрдән булып тиз кору инфраструктурасы челтәрен үстерә башлады. Хәзер аның Supercharger пунктлары бөтен дөнья буйлап бар. Компаниянең 11 583 электр транспорты чарасына хезмәт күрсәтә ала торган кору инфраструктурасының 1 389 объекты бар.

2020 елда Калифорниянең коммуналь хезмәтләр эшчәнлеге мәсьәләләре буенча комиссиясе АКШта иң эре кору инфраструктурасы челтәрен төзү программасын хуплады. Программа кысаларында дүрт ел эчендә 40 меңнән артык кору инфраструктурасы объекты төзү планлаштырыла.

Siemens компаниясе 2020 елда Бөекбританиядә беренче ярты мильдән артык озынлыктагы урамны тәкъдим итте, анда хәзер һәр фонарь аша электр транспорты чараларын корырга мөмкин.

Electreon Wireless Израиль компаниясе 2020 елда Тель-Авивта автомагистральдә электр кору кәтүкләрен урнаштыруны анонслады. Нәтиҗәдә, юл электр транспорты чараларын хәрәкәттә корачак. Беренче шундый участокның озынлыгы 1,9 километр булачак. Electreon шулай ук Швециядә үз проектын алга сөрә һәм кәтүкләрне Готланд утравында 2,5 км юлга урнаштырырга планлаштыра.

Электр транспорты чаралары һәм Россия Федерациясендә кору инфраструктурасын үстерү.

Кору инфраструктурасы челтәрен булдыру һәм киңәйтү «Россети» гавами акционерлык җәмгыяте эшчәнлегенең өстенлекле юнәлешләре рәтенә керә. Компания автоном иҗтимагый һәм хосусый электр транспортын гамәлгә кертү өчен шартлар тудыру максатыннан үзенең Бөтенроссия кору инфраструктурасын үстерү буенча программасын эзлекле рәвештә гамәлгә ашыра.

Санкт-Петербург шәһәрендә кору инфраструктурасы челтәрен булдыру - «Ленэнерго» гавами акционерлык җәмгыяте («Россети» төркеменә керә) гамәлгә ашыра торган Бөтенроссия кору инфраструктурасын үстерү буенча программасының бер өлеше. Аның кысаларында кору инфраструктурасы объектларын урнаштыру

урыны магистральләрне, аеруча җанланган юлларны, божра автомобиль юлына килүне һәм Көнбатыш тизйөрешле диаметрны колачлау өчен бүленгән.

Мәскәү хөкүмәте «КАМАЗ» гавами акционерлык җәмгыяте белән 100 электробус һәм аларны кору инфраструктурасының 36 ультратиз объекты белән тәэмин итүгә контракт төзеде. 2020 елда Мәскәү шәһәре маршрутларында электробуслар саны буенча Европада лидер булган - 281 электробус. Шәһәр планнарында - 2030 елга дизель транспортын электробуслар белән тулысынча алмаштырырга. 2021 елдан Мәскәү шәһәре электр транспортын гына сатып алачак.

Чиләбе шәһәрендә Чиләбе өлкәсенең Икътисади үсеш министрлыгының 2020 елның 30 мартындагы 59 номерлы боерыгы белән Электродвигательле транспорт чаралары өчен кору колонкалары (станцияләр) белән җиһазландыру буенча төбәк программасы расланды. Күрсәтелгән программаны гамәлгә ашыру кысаларында 2021– 2030 елларда шәһәр һәм өлкә районнарында 148 кору инфраструктурасы объектын урнаштыру планлаштырыла.

Краснодар краеның Ягулык-энергетика комплексы һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгының 2020 елның 07 апрелендәге 177 нче боерыгы белән расланган 2020 - 2022 елларга Краснодар краенда «Электр двигательләре булган транспорт чаралары өчен автомобильләргә ягулык салу станцияләрен кору колонкалары (станцияләр) белән тәэмин итү» программасын гамәлгә ашыру буенча Чаралар планын («юл картасы») гамәлгә ашыру кысаларында 35 кору инфраструктурасы объектын файдалануга тапшыру планлаштырыла. План чараларын гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң, барлыгы 67 кору инфраструктурасы объекты тәшкил итәргә тиеш.

Барлыгы 2021 ел ахырына Россиядә 1 000 кору инфраструктурасы объекты урнаштырылды.

Электр транспорты чараларыннан файдалануны арттыру һәм дөньяда һәм Россиядә кору инфраструктурасын үстерү өчен ярдәм чаралары.

Автоҗитештерүчеләрнең Европа ассоциациясе (European Automobile Manufacturers Association) мәгълүматлары буенча, 2020 елда Европа илләрендә электр транспорты сатып алуга субсидияләр һәм башка вариантлар 10 мең еврога җиткән. Мәгълүмат 2 нче таблицада китерелгән.

2 нче таблица

Европа илләрендә электр транспорты чаралары сатып алуга ташламалар турында мәгълүмат

Т/с	Ил	Электр транспорты чаралары өлеше, процент	Ярдәм чаралары
1	2	3	4
1.	Норвегия	54,3	Импортка салым, сатуга салым булмау (ким дигәндә 25 процент экономия), теркәү һәм еллык юл җыемнары булмау, бушлай парковка, паромнарда ашламалар, түләүле юллар һәм җәмәгать транспорты полосалары буенча бушлай йөрү

1	2	3	4
2.	Финляндия	26	Бәясе 50 мең еврога кадәр булган машиналар өчен 2 000 евро субсидия һәм сатылмаган иске машинаны утильләштерү өчен шул кадәр үк. Минималь тариф буенча экологик салым (5 процент)
3.	Дания	9	Минималь еллык транспорт салымы һәм парковкага елга 5 000 крон (670 евро) дотациясе. 2 000 кг кадәр авырлыктагы электр транспорты чаралары хуҗалары теркәлү вакытында җыемнан азат ителә. Ил башкаласы Копенгагенда бушлай парковка
4.	Швеция	8	Электр транспорты чарасы өчен 60 000 швед кронына кадәр һәм атмосферага 1 километрга 60 граммнан кимрәк углекислый газ бүлеп чыгара торган гибрид автомобильләре өчен 10 000 швед кронына кадәр
5.	Бөекбритания	2,5	Электр транспортын сатып алудан 35 процент күләмендә субсидияләр (3 500 фунт стерлингка кадәр)
6.	Австрия	2,5	Яңа электр транспорты чараларына 3 000 еврога кадәр
7.	Франция	2,1	1 километрга 20 граммнан да кимрәк углекислый газ бүлеп чыгара гибрид автомобильләргә 6 000 еврога кадәр, тотылган батарея һәм гибрид автомобильләр сатып алуга 5 000 еврога кадәр «дисконт-премия» системасы
8.	Германия	2	Электр транспорты чараларына 4 000 еврога кадәр һәм гибрид автомобильләргә 3 000 еврога кадәр
9.	Ирландия	1,6	Электр транспорты чараларына 5 000 еврога кадәр һәм гибрид автомобильләргә 3 000 еврога кадәр субсидия
10.	Испания	0,9	Электр транспорты чараларына 5 500 евро кадәр, фургоннарга 6000 еврога кадәр, авыр йөк машиналарына 15 000 еврога кадәр
11.	Италия	0,5	«Дисконт-премия» системасы эшли - 20 граммга кадәр углекислый газ бүлеп чыгара торган гибрид автомобильләренә иң күбе 6 000 евро
12.	Румыния	0,5	Электр транспорт чарасын сатып алуга 10 000 еврога кадәр субсидияләр

АКШта 2010 елдан башлап федераль дәрәҗәдә яңа электр транспорты чарасын сатып алуга 7 500 доллар күләмендә салым кайтару бар Моңа өстәмә рәвештә 11 штат электр транспорты чаралары сатып алуга үз субсидияләрен кертте АКШта транспорт салымы ягулык бәясенә кертелгән, шуңа күрә электр транспорты чаралары хуҗалары табигый рәвештә аннан азат ителгән. Невадада һәм Гавайда электр транспорты чаралары өчен парковкалар штатларның бөтен территориясендә тулысынча бушлай. 19 муниципалитетта электр транспорты чаралары хуҗалары өчен электр энергиясенә ташламалы тарифлар урнаштырылган. Кагыйдә буларак, алар төнге сәгатьләрдә эш итә.

Кытайда электр транспорты чаралары хуҗаларына билгеле бер көннәрдә теркәлүгә һәм йөрүгә төрле тыюлар таралмый - эчке янулы двигательләр белән автога карата шундый практика эре мегаполисларда таралган. Электр транспорты чаралары сатып алуга дәүләт программалары буенча ташламалар гамәлдә.

Япониянең Әйләнә-тирә мохит министрлыгы электр транспорты чарасын сатып алуга субсидия күләмен вакытлыча арттырырга карар кабул итте. Максималь сумма 800 мең йен тәшкил итә, йортта яки офиста барлык электр энергиясе яңартыла торган

энергия чыганакларыннан алынган очракта. Субсидия алу хокукына шәхси затлар, зур булмаган компанияләр һәм муниципалитетлар ия булачак.

Австралия хөкүмәте 2020 елның җәендә яңа проект хуплады, ул милли электр челтәреннән корыла торган электр транспорты чаралары хуҗаларына акча түләүне йөкли.

Германия хөкүмәте 2020 елның июнендә электр транспорты чараларына кучү өчен яңа ярдәм итү чарасын анонслады. Якын арада кору инфраструктурасы һәр автомобильгә бензин салу станциясе өчен мәҗбүри булачак.

2020 елда Берләшкән Гарәп Әмирлекләре территориясендә 8,5 мең электр транспорты чарасы һәм гибрид сатылган. Охшаш күрсәткечләрне Согуд Гарәбстаны да күрсәтте. Шул ук вакытта күрсәтелгән илләрдә углеводород ягулыгына бәя традицион рәвештә түбән дәрәҗәдә тора. Төп момент шунда ки, бу илләрдә электр энергиясенә бәя тагын да түбәнрәк. Моннан тыш, хөкүмәт кору инфраструктурасын көчәйтеп үстерә. Ярдәм буенча башка чаралар - түләүле юлларга ирекле керү, электр транспорты чарасын ел саен теркәүгә ташламалар, бушлай парковка.

Россиядә ташламалы автокредитлау дәүләт программасы буенча илнең теләсә кайсы төбәгендә экологик чиста машина сатып алуга 25 процентка кадәр ташлама бирелә.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең "Электр двигательләре булган транспорт чаралары өчен зарядка колонкалары (станцияләр) белән ягулык салу станцияләрендә файдалану мөмкинлеге бирү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе Хөкүмәтенең кайбер актларына үзгәрешләр кертү турында" 2015 елның 27 августындагы 890 номерлы карары нигезендә Россия Федерациясе автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы һәм аларда сервис объектлары булу, трамвайлар һәм троллейбуслар саны буенча юл хәрәкәте иминлеге торышын дәүләт исәпкә алуы күрсәткечләре санына электр транспорт чаралары өчен зарядка инфраструктурасының автомобильләргә ягулык салу станцияләрендә булу кертелгән.

Закон чыгару җыелышлары дәрәҗәсендә Россиянең кайбер төбәкләрендә транспорт салымына ташламалар кабул ителде, мәсәлән, Мәскәү шәһәре һәм Мәскәү өлкәсендә, Калуга өлкәсендә, Липецк өлкәсендә, Төмән өлкәсендә һәм башкаларда - 100 процент, Кабардино-Балкариядә, Сахалин өлкәсендә һәм Камчатка краенда - 50 процент.

Иң күп кору инфраструктурасы урнашкан Мәскәү һәм Санкт-Петербург шәһәрләрендә электр транспорт чарасын кору өчен түләү әлегә алынмый.

Ульяновск өлкәсендә «Ульяновск өлкәсендә транспорт системасын үстерү» Ульяновск өлкәсенең дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында шәһәр җир өсте электр транспортында пассажирлар һәм багаж ташучы оешмаларга мөлкәткә салым буенча ташламалар бирелә.

Сахалин өлкәсендә якындагы 10 ел дәвамында хөкүмәт бензиннан һәм дизель ягулыгыннан электр, электр моторлары һәм газ-мотор ягулыгына тулысынча күчерүне планлаштыра. Сахалин өлкәсе хөкүмәте тарафыннан хосусый инвесторлар өчен «45.20.5. Электр двигательләре булган транспорт чараларының аккумулятор батареяларын кору эшчәнлеге» икътисадый эшчәнлек төре белән шөгыльләнүче субъектлар өчен электр энергиясенә ташламалы тариф (30 процент) кебек дәүләт ярдәме чаралары каралган. Электр транспорты чаралары хуҗалары өчен, транспорт

салымы буенча 50 процентлы ташламадан тыш (31.12.2022 гә кадәр), түләүле муниципаль парковкаларда бушлай парковка урыннары бирелә.

2020 елдан шәһәр түләүле парковкаларыннан файдалану хокукы өчен түлү алынмый: Мәскәү һәм Төмән паркинглары, Санкт-Петербург парковкалары, Рязань, Воронеж, Тверь, Ставрополь, Тула парковка киңлекләре.

Татарстан Республикасында «Казан паркингы» муниципаль парковкасында инвалидларның автотранспорт чараларын парковкалау өчен урыннардан тыш, теләсә нинди парковка урыннарында электр транспорты чараларын түләүсез урнаштыру рәвешендә ташламалар бирелә. Әлеге хокукны гамәлгә ашыру максатларында Казан шәһәре муниципаль берәмлеге башкарма комитеты тарафыннан электр транспорты чараларына парковка рөхсәтләре реестры алып барыла.

Электр транспорты чаралары һәм Татарстан Республикасында кору инфраструктурасын үстерү.

2022 елның 1 гыйнварына Татарстан Республикасы буенча Эчке эшләр министрлыгының Юл хәрәкәте иминлеге дәүләт инспекциясе идарәсе тарафыннан 304 электр транспорты чарасы теркәлгән. Әлеге күрсәткечнең артуы 2021 елда 224 берәмлек тәшкил иткән.

Татарстан Республикасы территориясендә 2021 елда кору инфраструктурасы объектлары саны 56 берәмлек тәшкил итте, шул исәптән Казан шәһәрендә, Чаллы шәһәрендә, Иннополис шәһәрендә, Әлки, Алексеевск, Әлмәт, Апас, Буа, Биектау, Алабуга, Зеленодольск, Лаеш, Питрәч, Спас, Чистай муниципаль районнарында.

Татарстан Республикасы территориясендә билгеләнгән кору инфраструктурасы объектлары турында мәгълүмат Программага 2 нче кушымтада бирелгән.

Кору инфраструктурасы объектларының урнашу урыны, аларның куәте, кору өчен разъемнар төрләре, эш вакыты, кору бәясе һәм автомобильчеләрнең бәяләмәләрен «PlugShare: электр мобильләрен һәм Tesla кору станцияләре картасы» гомумроссия интерактив картасы ярдәмендә белергә мөмкин. Карта белән мобиль кушымта урнаштырып яки «Интернет» челтәрендә web-версия аша файдаланып була.

Кору инфраструктурасы объектларының күпчелеге В.Д.Шашин исемендәге «Татнефть» гавами акционерлык җәмгыятенә карый. Барлыгы республикада 50 кВт лы кору инфраструктурасы объектлары белән җиһазланган 9 автомобильләргә ягулык салу станциясе бар, шул исәптән Казанда 3 автомобильгә ягулыгы салу станциясе. Компания алга таба автомобильгә ягулыгы салу станцияләрендә кору инфраструктурасын урнаштыруны планлаштыра.

«Автодор» дәүләт компаниясе мәгълүматларына караганда, М-12 (Мәскәү - Түбән Новгород - Казан) тизйөрешле автомобиль юлын төзү кысаларында юл сервисының күп функцияле зоналарын үстерү концепциясе планлаштырылган, алар территориясендә проектта электр транспорты чараларын ягулык белән тәэмин итү мөмкинлеге каралган.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 ел, 18 сентябрь, 789 нчы карары белән «2019 – 2024 елларга Татарстан Республикасы территориясендә автомобиль газ белән тәэмин итү компрессор станцияләрен төзү» дәүләт программасы расланды. Программаны үтәүнең көтелгән нәтиҗәсе – 2024 елга яңа

автомобиль газ тутыру компрессор станцияләре санын арттыру, шул исәптән кору инфраструктурасы объектлары булуны исәпкә алып.

2021 елда «Сетевая компания» акционерлык җәмгыяте үз ихтыяҗлары өчен республика территориясендә компания объектларында коруд инфраструктурасы урнаштыруны һәм чит кулланучыларга хезмәт күрсәтүне башлап җибәрде. Кору инфраструктурасының урнашу урыннары өченче затларга керүне оештыру мөмкинлекләрен, трафикны, GSM форматында мобиль элемтәнең тотрыклы сигналы булуны, парковка урыны булуны исәпкә алып сайланды. Кору инфраструктурасын урнаштырганда коруның түбәндәге режимнары кулланылды: Mode 3 - коруның алмаш тогы режимы һәм Mode 4 - коруның даими ток режимы. Билгеләнә торган куәт - 60 кВт. Моннан тыш, «Сетевая компания» акционерлык җәмгыяте автопаркны электр транспорты чараларына планлы күчерүне башлады.

Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чараларын эшләп чыгару базарында төп урынны «КАМАЗ» гавами акционерлык җәмгыяте алып тора. Компания планнары нигезендә 2026 елга электробуслар җитештерү күләмнәрен 1 500 берәмлеккә кадәр арттыру һәм электромобильләр, җиңел һәм йөк транспорты чыгара башлау планлаштырыла. Барлык модельләр CCS Type 2 разъемы һәм 10нан 600 кВтка кадәр электр двигателе куәте белән җиһазландырылачак. Хәзерге вакытта «КАМАЗ» гавами акционерлык җәмгыяте тарафыннан Мәскәү шәһәренә электробуслар китерү буенча контракт төзелде.

3 нче таблица

«КАМАЗ» гавами акционерлык җәмгыятенең электр транспорты чараларын чыгару күләме

Транспорт чарасы төре	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2026 ел
Электромобильләр	-	-	-	-	5 000	20 000	40 000
Электробуслар	200	350	500	800	6 200	21 900	43 100
Җиңел электр транспорты	-	-	-	-	150	500	1 200
Авыр йөк машиналары	-	-	-	-	50	200	400

4 нче таблица

Электр транспорты чараларының техник характеристикалары

Транспорт чарасы төре	Йөрү запасы, км	Разъем стандарты	Кору куәте, кВт
Электромобильләр	400 – 500	CCS Type 2 (Mode 4)	10 – 50
Электробуслар	50 – 250	Пантограф, CS Type 2 (Mode 4)	125, 300
Җиңел электр транспорты	250 – 350	CCS Type 2 (Mode 4)	22 – 100
Авыр йөк машиналары	250 – 450	Токоприемник, CS Type 2 (Mode 4)	50 – 600

Электр, пилотсыз транспортны һәм кору инфраструктурасын үстерү максатында Татарстан Республикасы территориясендә «РеСтарт» электр автомобильләре өчен инфраструктураны үстерү буенча коммерциячел булмаган

автоном оешма (алга таба - «РеСтарт» автоном коммерциячел булмаган оешмасы) төзелде. Оешма Татарстан Республикасында электр транспорт чараларыннан һәм кору инфраструктурасыннан файдалануны үстерү өлкәсендә компетенцияләр үзәге булып тора. «РеСтарт» автоном коммерциячел булмаган оешмасы республикада транспортның экологик төрен популярлаштыру максатыннан техник консультацияләр һәм агарту эшләре үткәрә, Санкт-Петербург шәһәренең электр мобиль, пилотсыз һәм тоташтырылган транспортын һәм инфраструктурасын үстерү ассоциациясе әгъзасы булып тора.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең “Дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге җирләрдә яисә җир кишәрлекләрендә җир кишәрлекләре бирелмичә һәм сервитутлар билгеләмичә урнаштыру мөмкин булган объектлар төрләре исемлеген раслау турында” 2014 ел, 3 декабрь, 1300 нчы карары һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Төрләре Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән объектларны дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган җирләрдә яисә җир кишәрлекләрендә, җир кишәрлекләре бирмичә һәм сервитутлар билгеләмичә урнаштыру тәртибен һәм шартларын раслау турында» карары белән дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге җирләрдә яисә җир кишәрлекләрендә җир кишәрлекләре бирмичә һәм сервитутлар билгеләмичә кору инфраструктурасын урнаштыру тәртибе җайга салынды.

2019 елда Россиядә Enel төркеменең бүлендек компаниясе «Энел Икс Рус» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте һәм «Татэнерго» акционерлык җәмгыяте Татарстан Республикасында яклар арасында түбәндәге юнәлешләр буенча хезмәттәшлекне ныгытуга юнәлтелгән ниятләр турында меморандум имзалады: Enel X кору инфраструктурасын тәэмин итү, Vehicle-To-Grid (V2G) технологияләрен куллану мөмкинлекләрен бәяләү, алар электр транспорты чарасы белән челтәр арасында ике яклы алмашу урнаштырырга мөмкинлек бирә.

«Энергоразвитие» идарәче компаниясе («Зеленодольск электротехника заводы» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте базасында) һәм «Промэнерго» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте кору инфраструктурасын республика җитештерүчеләре булып тора.

«Промэнерго» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте җитештерә торган кору инфраструктурасының төп типлары 5 нче таблицада китерелгән.

5 нче таблица

«Промэнерго» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте җитештерә торган кору инфраструктурасы типлары

Т/с	Электр белән кору станциясе тибы	Кору куәте, кВт	Кору вакыты, сәгать	Кулланыла торган разъемнар	Чыгару, берәмлек/ел
	Әкрен кору станцияләре				
1.	E-prom 7 кВт	7 (AC)	5 – 8	Type 1	1 200
2.	E-prom 22 кВт	22 (AC)	5 – 8	Type 2	1 200
3.	E-prom 29 кВт	29 (AC)	5 – 8	Type 1 һәм Type 2	1 200
4.	E-prom 44 кВт	44 (AC)	5 – 8	Type 2*2	1 200

	Тиз кору станцияләре				
1.	E-prom 40 кВт	40 (DC)	0,5	CS Combo2 һәм CHAdeMO	900
2.	E-prom 60 кВт	60 (DC)	0,5	CS Combo2 һәм CHAdeMO	900
3.	E-prom 80 кВт	80 (DC)	0,5	CS Combo2 һәм CHAdeMO	900
4.	E-prom 100 кВт	80 (DC)	0,5	CS Combo2 һәм CHAdeMO	750
5.	E-prom 120 кВт	100 (DC)	0,5	CS Combo2 һәм CHAdeMO	750
6.	E-prom 160 кВт	160 (DC)	0,5	CS Combo2*2 һәм CHAdeMO	650

«Энергоразвитие» идарәче компаниясе» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте «Зеленодольск электр техникасы заводы» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте базасында кору инфраструктурасы җитештерү буенча эш алып бара.

«Зеленодольск электр техникасы заводы» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте җитештерә торган кору инфраструктурасының төп типлары 6 нчы таблицада китерелгән.

6 нчы таблица

«Зеленодольск электр техникасы заводы» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте җитештерә торган кору инфраструктурасы типлары

Т/с	Электр белән кору станциясе тибы	Коруның куәте	Кору вакыты	Кулланыла торган разъемнар	Чыгару
1.	Relevant One 7 кВт	7 кВт	8 - 30 сәгать	Type 1 (J1772)	900 берәмлек/елга
2.	Relevant One 22 кВт	22 кВт	4 - 8 сәгать	Type 2 (Mennekes)	900 берәмлек/елга
3.	Relevant Duo	40 - 80 кВт	20 - 90 минут	Type 1 (J1772), Type2 (Mennekes), CHAdeMO, CCS Combo2	500 берәмлек/елга
4.	Relevant Max	80 - 140 кВт	20 - 50 минут	Type 1 (J1772), Type2 (Mennekes), CHAdeMO, CCS Combo2	300 берәмлек/елга

«Казан дәүләт энергетика университеты» югары белем бирү федераль дәүләт бюджет мәгариф учреждениесе технологияне фәнни озата баруны һәм камилләштерүне тәэмин итү максатыннан кору инфраструктурасы булдыру проектына керде. «Ажаган» җитештерү берләшмәсе» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте белән берлектә электр энергиясен туплауның интегральләшкән системасы югары куәтле электр транспорты чараларын коруның югары технологияле мобиль җайланмаларын төзүне оештыру проекты инициацияләнде. Проектны гамәлгә ашыру срогы - 2021 - 2023 еллар.

Кору инфраструктурасы өчен программа тәэмин ителешен эшләү белән республика компанияләре шөгыльләнә - «Электрифлай» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте һәм «Эттон Груп» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте.

«Электрифлай» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте һәр электр транспорты чарасы буенча түләү, идарә итү һәм статистика саклау мөмкинлеген бирә торган кору

инфраструктурасы объектларын мониторинглау һәм идарә итү өчен программа белән тәэмин итү эшләде.

«Эттон Груп» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте «Промэнерго» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте заказы буенча iOs һәм Android мобиль платформалары өчен программа белән тәэмин итү эшли, алар белән электр транспорты чараларын корау өчен смартфоннар хуҗалары файдаланачак.

«ТрансТехСервис» идарәче компаниясе» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте фаразлары буенча Татарстан Республикасында электр транспорты чараларына ихтыяҗ артачак. Якындагы һәм урта сроклы перспективада Татарстан Республикасында электр транспорты чараларын сату буенча компаниянең фаразлана торган планнары турында мәгълүмат 7 нче таблицада бирелгән.

7 нче таблица

«ТрансТехСервис» идарәче компаниясе» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыятенең Татарстан Республикасында электр транспорты чараларын сату буенча фаразлана торган планнары турында мәгълүмат

Модель	Уртача кыйммәте, сум	Татарстан Республикасында планлаштырыла торган сату күләме, берәмлек				
		2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
MINI F56 BEV	3 600 000	0	3	6	8	фаразлар юк
Audi e-tron S	6 500 000	2	10	12	15	17
Jaguar IP	8 500 000	4	15	16	20	25
Macan Electric	8 500 000	-	-	25	30	30
BMW iX	9 200 000	0	20	25	30	фаразлар юк
Taycan Turbo	11 000 000	-	4	8	10	12

Программаны гамәлгә ашырганда түбәндәге куркынычлар бар:

Программаны гамәлгә ашыруга федераль бюджеттан, Татарстан Республикасы бюджетыннан һәм бюджеттан тыш чыганаклардан бюджет ассигнованиеләре күләмен киметүгә бәйле финанс-бюджет куркынычлары;

кадрлар квалификациясенең җитәрлек дәрәҗәдә булмавы, энергия нәтиҗәлелеген арттыру чараларын эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда хаталар, подрядчылар, тәэмин итүчеләр тарафыннан шартнамәчел йөкләмәләрне бозу;

проектта катнашучыларның ресурслардан нәтиҗәле файдалануны, тышкы шартларны үзгәртүне тәэмин итә алмавы (бәяләрне арттыру, салым ставкаларын арттыру);

инфляция, валюта курсларының тирбәнеше, капитал базарында ресурслар бәясенең артуы, объектларны файдалануга кертү срокларын арттыруга китерерлек һәм планлаштырылган срокларда чараларны үтәмәү.

Программаны гамәлгә ашырганда хәвеф-хәтәрләрнең нәтиҗәләрен киметүгә һәм анда каралган ахыргы нәтиҗәләргә ирешүнең гарантиялелеген арттыруга юнәлдерелгән чаралар күрелә.

Программа чараларын һәм аларны минимальләштерү чараларын гамәлгә ашырганда куркынычлар 8 нче таблицада бирелгән.

8 нче таблица

Программаны гамәлгә ашырганда һәм аларны минимальләштерү чараларын гамәлгә ашырганда ихтимал куркынычлар

Куркыныч исемнәре	Аларның барлыкка килү сәбәпләрен анализлау	Минимальләштерү механизмнары
Финанс куркынычлары	Финанс куркынычлары барлыкка килүгә инфляция, валюта курсларының тирбәнеше, капитал базарында ресурслар бәясенең артуы ярдәм итә, бу проектларны гамәлгә ашыру срокларын арттыруга һәм планлаштырылган срокларда проектларны үтәмәүгә китерәчәк.	Проектларны гамәлгә ашыруга профильле өлкәдә эш тәҗрибәсе булган оешмалар җәлеп ителәчәк
Идарә куркынычлары	Куркынычларның барлыкка килүе кадрлар квалификациясенең җитәрлек дәрәҗәдә булмавы, подрядчылар, тәэмин итүчеләр тарафыннан шартнамәчел йөкләмәләр бозылу белән бәйле.	Бюджет акчалары исәбеннән финанслана торган программа чараларын үтәүчеләр конкурс нигезендә гамәлдәге законнар нигезендә билгеләнәчәк. Программа чараларын үз акчалары исәбеннән гамәлгә ашыруны профильле өлкәдә эш тәҗрибәсе булган оешмалар башкарачак
Проектны гамәлгә ашыру куркынычы	Проектны гамәлгә ашыру куркынычларына энергия нәтиҗәлелеген арттыру чараларын эшләгәндә һәм гамәлгә ашырганда хаталар керә, проектта катнашучыларның ресурслардан нәтиҗәле файдалануын тәэмин итә алмавы, тышкы шартларны үзгәртү (бәяләрне күтәрү, салым ставкаларын арттыру) керә.	Программаны гамәлгә ашыру механизмында бюджет акчаларыннан нәтиҗәле һәм максатчан файдалану шартларын уңышлы гамәлгә ашыруны һәм аның шартларын үтәүне тәэмин итү максатында Программа проектларын һәм чараларын гамәлгә ашыруның даими мониторингы каралган

Программаны гамәлгә ашыру куркынычлары белән идарә итү Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы барлык субъектларның эшчәнлеген координацияләү юлы белән гамәлгә ашырылачак.

II. Программаның төп максаты, бурычлары һәм аны тормышка ашыруның көтелгән ахыргы нәтиҗәләре, сроклары һәм этаплары

Программаның максаты Татарстан Республикасында электр транспорт чаралары өчен алга киткән кору инфраструктурасын булдыру.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чаралары өчен заряд җыю инфраструктурасы объектларын урнаштыруны тәэмин итү;

Татарстан Республикасында электр транспорты чараларыннан файдалануны арттыру һәм алар өчен кору инфраструктурасын үстерү өчен ярдәм чаралары кертү;

Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чараларыннан файдалануны популярлаштыру һәм пропагандалау.

Куелган бурычларны хәл итү өчен Программага 1 нче кушымтада китерелгән ресурслар һәм башкару сроклары буенча балансланган төп чараларны гамәлгә ашыру таләп ителә.

Программада куелган бурычларны хәл итү чараларының төп юнәлешләре түбәндәгеләр:

1. Электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын җиһазлау чаралары.

Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыру түбәндәгечә гамәлгә ашырылачак:

«Сетевая компания» акционерлык җәмгыяте тарафыннан компания филиаллары объектларында;

В.Д.Шашин исемендәге «Татнефть» ачык акционерлык җәмгыяте Татарстан Республикасы территориясе аша узучы автомобиль юллары буйлап (М7, Р-239, Р-241) урнашкан гамәлдәге автомобильләргә ягулык салу станцияләрендә;

автомобиль газ тутыру компрессор станцияләре төзегәндә;

М-12 (Мәскәү - Түбән Новгород - Казан) тизйөрешле автомобиль юлын юл сервисының күпфункцияле зоналары территорияләрендә төзегәндә;

торак комплекслар, сәүдә үзәкләре, муниципаль стоянкалар парковкаларында;

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 23 августындагы 2290-б номерлы боерыгы белән расланган 2024 елга кадәрге чорга Россия Федерациясендә электр автомобиль транспортын җитештерүне һәм алардан файдалануны үстерү буенча чаралар планы («юл картасы») нигезендә.

Татарстан Республикасы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2021 елның 24 декабрендәге 3835-б номерлы боерыгы белән расланган 2024 елга кадәр электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасын төзү өчен пилот буларак билгеләнгән федераль әһәмияттәге территорияләр һәм юллар исемлегенә кертелде (алга таба - пилот төбәкләр). 2022 елда Татарстан Республикасында электр транспорты чаралары өчен 95 кору инфраструктурасы объектын урнаштыру планлаштырыла.

Пилот төбәкләр өчен концепциядә ярдәм чарасы буларак кору инфраструктурасын булдыруга чыгымнарны финанслашуга Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына федераль бюджеттан финанслау чарасы каралган.

Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына бүлеп бирү өчен федераль бюджеттан финанслау күләме Россия Федерациясе Энергетика министрлыгы һәм Татарстан Республикасы Хөкүмәте арасында төзелә торган килешү нигезендә Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан расланган кагыйдәләр нигезендә билгеләнәчәк.

Акчалар кору инфраструктурасы объектларын төзү буенча инвестиция проектларын гамәлгә ашыручы юридик затларга һәм индивидуаль эшкуарларга, күрсәтелгән затлар тарафыннан кору инфраструктурасы объектларына җиһазлар сатып алуга һәм кору инфраструктурасы объектларын электр челтәрләренә технологик тоташтыруга элегрәк гамәлгә ашырылган капиталь кертемнәргә бәйле рәвештә (алга таба - кору станцияләре төзү операторлары) чыгымнарын каплауга бүлеп биреләчәк, Россия Федерациясе субъектының хокукый актлары белән раслана торган кагыйдәләр нигезендә.

Татарстан Республикасы территориясендә 2022 – 2024 еллар чорына электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыруга планлаштырылучы объектлар саны турында мәгълүмат 9 нчы таблицада бирелгән.

9 нчы таблица

Татарстан Республикасы территориясендә 2022 – 2024 еллар чорына электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыруга планлаштырылучы объектлар саны турында мәгълүмат

Кору инфраструктурасы объектларын урнаштыруны күздә тоткан оешма исеме	Финанслау күләме, мең сум	Кору инфраструктурасы объектлары саны, берәмлек			
		2022 ел	2023 ел	2024 ел	барысы
В.Д.Шашин ис. «Татнефть» гавами акционерлык җәмгыяте	5 275,6	3	-	-	3
«Транснефтепродукт» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте	*	1	-	-	1
«Таиф-НК» акционерлык җәмгыяте	*	1	-	-	1
«РеСтарт» коммерцияле булмаган автоном оешмасы	*	1	-	-	1
«Санкт-Петербург ЮИТ» акционерлык җәмгыяте, «Талони» торак комплексы	*	-	1	-	1
Җирле үзидарә органнары	*	2	-	-	2
Автомобиль газ тутыру компрессор станцияләрен төзү операторлары	*	7	7	-	14
Кору станцияләрен төзү операторлары	262 200,0**	95	-	-	95
Барысы	267 475,6	110	8	-	118

*Финанслау күләме һәм чыганаклары тиешле шартнамәләр һәм килешүләр төзү факты буенча ачыкланачак.

**Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2022 елның 10 мартындагы 469-б номерлы боерыгы нигезендә җиһазлар сатып алуга һәм кору инфраструктурасы объектларын технологик тоташтыруга Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына 2022 елга федераль бюджеттан башка бюджетара трансфертның күләме.

Гомумән алганда, Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыруга планлаштырыла торган адреслы исемлек Программага 2 нче кушымтада китерелгән.

Киләчәктә Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы челтәрен колачлауны тәэмин итү өчен Программага 3 нче кушымта нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын өстенлекле урнаштыру нокталары исемлеге төзелде (алга таба - Нокталарның өстенлекле исемлеге).

Нокталарның өстенлекле исемлеге, пилот төбәкләр өчен Россия Федерациясе Энергетика министрлыгы һәм Россия Федерациясе Икътисадый үсеш министрлыгы тәкъдим иткән түбәндәге принципларны исәпкә алып формалаштырылды:

Татарстан Республикасының эре шәһәрләре һәм (яисә) гомуми файдаланудагы федераль һәм төбәк әһәмиятендәге автомобиль юллары янында урнашкан туристлык

маршрутлары (Казан, Чаллы, Түбән Кама, Әлмәт, Буа, Бөгелмә, Зеленодольск, Иннополис, Чистай) территориясендә кору инфраструктурасын урнаштыру;

кору инфраструктурасын эре күргәзмә комплекслары янындагы территориядә урнаштыру;

гомуми файдаланудагы федераль һәм төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлларында якындагы ике станция арасында 100 километрдан артмаган ераклыкта кору инфраструктурасын урнаштыру;

гомуми файдаланудагы федераль һәм төбәк әһәмиятендәге автомобиль юлында электр транспорты чараларын тиз кору өчен кору инфраструктурасы объекты автомобиль юлында урнашкан юл сервисының күпфункцияле зонасы яисә җәмәгать туклануы ноктасы, кибет, туалет рәвешендә юл буе инфраструктурасы булган һәм мондый җир кишәрлеге өчен билгеләнгән таләпләргә туры килә торган автомобильгә ягулык салу станциясе составына керә торган җир кишәрлегендә урнаштырыла;

шәһәр эчендә электр транспорты чараларын тиз кору өчен кору инфраструктурасы объекты шәһәр урам-юл челтәре буйлап урнаштырыла, анда кору инфраструктурасына терәлеп торучы җәмәгать паркинг киңлекләре оештырылган урыннарда урнашкан, машина кую мөмкинлеге белән кимендә ике электр транспорты чарасы электр транспорты чараларын тиз кору өчен кору инфраструктурасы объектыннан 4 метрдан артмый, өлешле, муниципаль яисә федераль милектәге, тәүлек әйләнәсендә чикләнмәгән керү мөмкинлеге булган парковка киңлекләрендә парковкалау мөмкинлеге белән кимендә ике электр транспорты чарасы, электр транспорт чараларын тиз кору өчен кору инфраструктурасы объектыннан 2 метрдан да артмаска тиеш.

2. Татарстан Республикасында электр транспорты чараларыннан файдалануны арттыру һәм алар өчен кору инфраструктурасын үстерү өчен ярдәм чаралары кертү буенча чаралар.

Куелган бурычларны хәл итү Татарстан Республикасы территориясендә түбәндәге юнәлешләр буенча ярдәм итү чаралары комплексын кертү белән тәэмин ителергә мөмкин:

а) җайга салына торган:

Татарстан Республикасы законнарына үзгәрешләр кертү һәм федераль законнарга үзгәрешләр кертүне башлап җибәрү, мәсәлән:

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Электр двигательләре булган транспорт чаралары өчен зарядка колонкалары (станцияләр) белән ягулык салу станцияләрендә файдалану мөмкинлеге бирү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясе Хөкүмәтенең кайбер актларына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 27 августындагы 890 номерлы карарына электр транспорты чараларын «тиз» кору өчен кору инфраструктурасы объектларын автомобильләргә ягулык салу станцияләрендә урнаштыру буенча тәгаенләштерү өлешендә;

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Югары энергетик нәтиҗәлелек объектларына һәм технологияләренә карый торган объектлар һәм технологияләр исемлеген раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 600 номерлы карарына кору инфраструктурасы объектларын югары энергетика нәтиҗәлелеге объектларына һәм технологияләренә карый торган объектлар һәм технологияләр исемлегенә кертү өлешендә, кору инфраструктурасы объектларына карата тизләтелгән амортизация

үткәрү мөмкинлеге өчен;

«Җир астында төзелгән автостоянкалар. Янгын куркынычсызлыгы таләпләре” СП 154.13130.2013га җир асты автостоянкалары биналарында кору һәм пуск электр җиһазларын һәм автоном һәм стационар башкарылган җайланмаларыннан файдалануны тыю өлешендә;

“Оешмалар мөлкәтенә салым турында” 2003 елның 28 ноябрендәге 49-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, аларга карый торган зкору инфраструктурасы объектларына карата оешмалар мөлкәтенә ташламалы салым ставкаларын кертү өлешендә;

шәһәр төзелешен проектлауның төбәк нормативларын раслау, алар кысаларында гомуми файдаланудагы парковкаларда электр транспорты чаралары өчен аерым парковка урыннары бүлеп бирү нормалары каралган;

кору инфраструктурасы челтәрен үстерүгә бердәм якын килү һәм принциплар булдыру өчен Татарстан Республикасында электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыру һәм кую буенча тәкъдимнәр эшләү;

б) оештыру:

электр транспорты чаралары өчен ташламалы парковка бирү;

җәмәгать транспорты өчен бүлеп бирелгән полосалар буенча электр транспорты чаралары хәрәкәтен рөхсәт итү;

кору инфраструктурасы объектлары эшчәнлегенә мониторинг ясау өчен бердәм мәгълүмат системасын эшләү;

кору инфраструктурасы объектларын җитештерүчеләр һәм операторлары, электр транспорты чараларын җитештерүчеләр һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнары катнашында дәүләти-хосусый партнерлык булдыру;

муниципалитетларның җәмәгать транспорты һәм коммуналь техника паркын электр транспорты чаралары белән тәэмин итү;

түбән экологик класслы автомобильләргә керүне тыя торган махсус экологик чиста зоналар булдыру;

в) финанс:

электр транспорты чаралары хуҗалары өчен транспорт салымына ташламалы ставка билгеләү;

кору инфраструктурасы объектларына карата оешмалар мөлкәтенә ташламалы салым ставкаларын кертү;

кору инфраструктурасы объектларын җитештерүче оешмаларга карата җир салымы буенча ташламалар бирү;

электр транспорты чараларын сатып алуга физик һәм юридик затлар өчен субсидияләр бирү;

Сәнәгатьне үстерь фондына - Татарстан Республикасы Инвестиция-венчур фондына ярдәм итүнең гамәлдәге программалары кысаларында электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасын төбәк җитештерүчеләре өчен инвестицияләргә чыгымнарны компенсацияләү;

г) методик:

электромобильләр өчен кору станцияләрен тикшерү һәм камилләштерү буенча укыту-фәнни лабораторияләр булдыру.

3. Татарстан Республикасы территориясендә электр транспорты чараларыннан файдалануны популярлаштыру һәм пропагандалау буенча чаралар.

Татарстан Республикасында электр транспортыннан файдалануны популярлаштыру һәм пропагандалау түбәндәге кысаларда гамәлгә ашырылачак:

конгресс-күргәзмә чаралары, шул исәптән Энергетика һәм энергия ресурсларының нәтиҗәлелеге буенча Татарстан халыкара форумы, Энергияне сак тоту һәм экология бөтенроссия фестивале #ВместеЯрче һәм башка чаралар;

«Казан дәүләт энергетика университеты» федераль дәүләт югары белем бирү мәгариф учреждениесе базасында Татарстан Республикасының энергияне сак тоту өлкәсендә компетенцияләр һәм технологияләр үзәге эшчәнлеге;

«РеСтарт» коммерциячел булмаган автоном оешмасы базасында «РеСтарт-академия» электр транспорты чараларын популярлаштыру һәм имин эксплуатацияләү өчен экологик һәм технологик агарту проекты.

Программаның максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтиҗәләре, шулай ук Программа чараларын финанслау 1 нче кушымтада тәкъдим ителде.

Программа бер этапта, 2022 – 2024 еллар чорында гамәлгә ашырыла. Программаның көтелгән соңгы нәтиҗәләрен исәпләү өчен нигез ел - 2021 ел.

III. Программаның ресурслар белән тәэмин ителешен нигезләү

Программаны финанслауның гомуми күләме 267 475,6 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

федераль бюджет акчасы – 262 200,0 мең сум;

Татарстан Республикасы бюджеты акчасы – 0,0 мең сум;

бюджеттан тыш чыганаклардан - 5 275,6 мең сум.

(мең сум)

Ел	Барысы	Татарстан Республикасы бюджеты акчасы	Федераль бюджет акчасы	Бюджеттан тыш чыганаклардан акча
2022	267 475,6	0,0	262 200,0	5 275,6
2023	0,0	0,0	0,0	0,0
2024	0,0	0,0	0,0	0,0
Барлы-гы	267 475,6	0,0	262 200,0	5 275,6

Татарстан Республикасы бюджетыннан Дәүләт программасы юнәлешләре буенча бүлеп бирелә торган акчаларның суммасы ел саен чираттагы финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы законы нигезендә аныкланачак.

Программаны гамәлгә ашыруны ресурслар белән тәэмин итү күләме федераль бюджет акчалары исәбеннән Россия Федерациясе Энергетика министрлыгы һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты арасында төзелгән килешүләр нигезендә билгеләнәчәк.

Электр транспорты чаралары өчен кору инфраструктурасы объектларын урнаштыру чараларының бюджеттан тыш чыганаклары исәбенә Татарстан

Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы белән тиешле оешмалар арасында ниятләр турындагы килешүләр нигезендә гамәлгә ашырылачак.

IV. Программаны тормышка ашыру механизмнары

Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итүне Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы – Программаның координаторы – дәүләт заказчысы гамәлгә ашыра.

Программаның дәүләт заказчысы – координаторы:

Программа чараларын гамәлгә ашыруны планлаштыруны, үзара хезмәттәшлекне, координацияләүне һәм тикшереп торуны оештыра;

Программаның чаралары исемлеген, максатчан индикаторларны һәм Программаның нәтиҗәлелеге күрсәткечләрен, чараларга һәм аларны башкаручыларга чыгымнарны әзерли һәм төгәлләштерә;

Программаны гамәлгә ашыру барышы турында хисап алып бара һәм хисапны, билгеләнгән тәртиптә, федераль министрлыкларга җибәрә.

Программаның чараларын гамәлгә ашыра:

Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы,

Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь хуҗалыгы министрлыгы

Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хуҗалыгы министрлыгы,

Республика «Татмедиа» матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгы;

«Татарстан Республикасының Энергетика ресурсларын нәтиҗәле файдалану технологияләре үзәге» дәүләт автоном учреждениесе;

«Казан дәүләт энергетика университеты» югары белем бирүнең федераль дәүләт бюджет мәгариф учреждениесе;

«РеСтарт» электр автомобильләре өчен инфраструктураны үстерү буенча коммерциячел булмаган автоном оешма;

«Казан Экспо» халыкара күргәзмә үзәге;

Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең җирле үзидарә органнары;

дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗлар өчен товарлар кайтартуга, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турындагы законнарда билгеләнгән тәртиптә сайлап алына торган оешмалар;

башка оешмалар.

Программаның чараларын җаваплы башкаручылар:

Программа чараларын гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган акчалардан максатчан һәм нәтиҗәле файдалануны тәэмин итәләр;

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышы, аларны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелә торган акчаларны рациональ файдалану һәм дәүләт контрактларын һәм шартнамәләрен үтәү сроклары турында Программаның заказчысы алдында хисап тоталар.

Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең башкарма органнарына һәм Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы оешмаларга квартал саен, хисап чорыннан соң килә торган айның 15 көненә кадәр аның үтәлеше турында

мәгълүматны Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгына тапшырырга кирәк.

Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы квартал саен, хисап чорыннан соң килә торган айның 25 көненә кадәр Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгына Программаны гамәлгә ашыру турында, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының дәүләт программалары исемлеген һәм Татарстан Республикасының дәүләт программаларын һәм ведомство максатчан прграммаларны эшләү, тормышка ашыру һәм нәтиҗәлелеген бәяләү тәртибен раслау турында» 2012 ел, 31 декабрь, 1199 нчы карары белән расланган Татарстан Республикасының дәүләт программаларын һәм ведомство максатчан прграммаларны эшләү, тормышка ашыру һәм нәтиҗәлелеген бәяләү тәртибенә 5 нче кушымта нигезендә форма буенча финанс чараларыннан файдалануның нәтиҗәлелеге турында мәгълүмат җибәрә.

V. Программаны гамәлгә ашыруның икътисадый, социаль һәм экологик нәтиҗәлелеген бәяләү

Программа чараларын гамәлгә ашыру Татарстан Республикасы икътисады үсешенә уңай йогынты ясаячак, инвестиция җәлеп итүчәнлеген күтәрүгә, республиканың эре шәһәрләрендә экологик хәлне яхшыртуга ярдәм итәчәк, тәүлеклек куллану графигы чорын тигезләү шартларында электр энергиясе генерациясе күләмен арттырырга мөмкинлек бирәчәк, бу нәтиҗәдә халыкның тормыш дәрәҗәсен күтәрүгә китерәчәк.

Программаның чараларын гамәлгә ашырудан көтелгән уңай нәтиҗәләренә шулай ук электр энергиясен транспортлау күләмнәрен арттыруны, электр транспорты чаралары хуҗаларын һәм тиешле кору инфраструктурасы белән тоташтырыла торган гибридларны тәэмин итүне, үзебезнең производствоны үстерүне һәм импортны алмаштыруны кору инфраструктурасының конкурентлыкка сәләтле үзебезнең үрнәкләрен булдыруны стимуллаштыру өлешендә кертергә мөмкин.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеге, тулаем алганда, төп индикаторларның һәркайсының билгеләнгән күрсәткечләренә ирешүдән чыгып бәяләнә.

Бәя күрсәткечләре тиешле елның чагыштырма бәяләрендә исәпләнә.

Программаны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү түбәндәгеләрне бәяләү нигезендә уздырыла:

Программа индикаторларының һәм аларның планлы күрсәткечләренең асылда ирешелгән күрсәткечләрен чагыштыру юлы белән Программа бурычларына ирешү һәм хәл итү дәрәҗәсе;

ресурслар белән тәэмин итүнең һәр чыганагы буенча Программаның төп чараларын финанслауның планлы һәм фактик күләмнәрен чагыштырып, федераль бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан һәм Программаны ресурслар белән тәэмин итүнең башка чыганакларыннан файдалануның планлаштырылган чыгымнар һәм нәтиҗәлелеге туры килү дәрәҗәсе (федераль бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты, бюджеттан тыш чыганаклар).

Программаны гамәлгә ашыруның нәтиҗәлелеген бәяләү Татарстан Республикасы Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгы тарафыннан ел саен, хисап елыннан соң килүче елның 15 мартына кадәр уздырыла.